नक्षलवाद - भारताच्या अंतर्गत सुरक्षिततेपुढील एक आव्हान : चिकित्सक अध्ययन
(विशेष संदर्भ : महाराष्ट्र राज्य)

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती
समाज विज्ञान विद्याशाखे अंतर्गत
तत्त्वज्ञान आचार्य (पीएच.डी.) राज्यशास्त्र पदवीकरिता
सादर केलेला शोधप्रबंध

◆ संशोधक ◆

विकास बाबासाहेब चांदजकर

सहाय्यक प्राध्यापक तथा विभाग प्रमुख, राज्यशास्त्र
मातोश्री शांताबाई गोटे महाविद्यालय, वाशिम,
जि. वाशिम

◆ मार्गदर्शक ◆

डॉ. पी. एच. सूर्यवंशी

सहयोगी प्राध्यापक तथा विभाग प्रमुख, राज्यशास्त्र
प्रा. राजाभाऊ देशमुख कला महाविद्यालय, नांदगांव खंडेश्वर,
जि. अमरावती.

सप्टेंबर २०१८

अनुक्रमणिका

प्रकरण	शीर्षक	पृष्ठ क्र.
१.	**प्रस्तावना**	१-४२
१.१	प्रस्तावना	१
१.२	चळवळ, संकल्पना, उद्‌गम आणि वाटचाल	५
१.३	चळवळीचा सिद्धांत	७
१.४	भारतातील नक्षल चळवळ	९
१.५	नक्षलवाद्यांचे महाराष्ट्रातील आगमन आणि त्यांचे प्रभाव क्षेत्र	१६
१.६	संशोधन आराखडा	२७
१.७	समस्या विधान	२८
१.८	विषय निवडीची भूमिका	२८
१.९	उद्दिष्टे	२९
१.१०	गृहितके	२९
१.११	अध्ययन क्षेत्र	३०
१.१२	प्रासंगिकता	३०
१.१३	विश्लेषण पद्धती	३१
१.१४	मुलाखत पद्धती	३१
१.१५	ग्रंथालयीन पद्धती	३१
१.१६	व्याप्ती आणि मर्यादा	३३
१.१७	प्रकरणांची रचना	३४
१.१८	संशोधनाचे विषयाच्या दृष्टिकोनातून योगदान	३५
१.१९	प्रस्तावित साहित्याचे समालोचन	३५
•	सारांश	३८
•	संदर्भ व टिपा	३९

२. नक्षलवादाचा उदय, विकास व सद्यस्थिती ४३-९६

२.१ प्रस्तावना ४३

२.२ नक्षलवादाचा उदय ४५

२.३ नक्षल चळवळीचा समर्थक व संस्थापक : चारू मुजुमदार ५२

२.४ माओवाद व नक्षलवादी यामधील फरक ५४

२.५ नक्षलवादी निर्मितीचे मुलाधार ५६

२.६ नक्षलवादाचा विकास ६३

२.७ नक्षल चळवळीचा प्रवास ६७

२.८ विविध राज्यातील नक्षल चळवळीचा प्रसार ६९

२.९ नक्षलवादाची सद्यस्थिती ७४

२.९.१ नक्षली आतंकवादाची सद्याची आकडेवारी ८८

• संदर्भ व टिपा ९०

३. भारताची अंतर्गत सुरक्षितता व नक्षलवादाची समस्या ९७-१५५

३.१ प्रस्तावना ९७

३.२ भारतातील माओवादी व नक्षल संघटना ९९

३.३ नक्षलवादी संघटनेची कार्य करण्याची पद्धती १००

३.४ नक्षलवाद्यांची लष्करी कंपनीची संरचना ११२

३.५ जनअदालत ११५

३.६ नक्षलवाद्यांचे अर्थतंत्र ११७

३.७ महिला नक्षलवादी ११९

३.८ नक्षल चळवळीत मुलांचा वाढता सहभाग १२३

३.९ राज्यनिहाय नक्षल हिंसाचार १२७

३.१० निवडणुकीवरील बहिष्कार १३२

३.११ आंतकवादापेक्षा मोठा धोका नक्षलवाद १३६

• सारांश १३९

• संदर्भ व टिपा १५०

४. महाराष्ट्राच्या अंतर्गत सुरक्षिततेपुढील नक्षलवादाचे आव्हान **१५६-२२०**

४.१ प्रस्तावना १५६

४.२ महाराष्ट्रातील नक्षल चळवळीची कारणे १५९

४.३ महाराष्ट्रात नक्षल चळवळीचा हिंसाचार १६४

४.४ नक्षलवाद्यांकडून आदिवासींचा छळ १७६

४.५ औद्योगिक विकासात खंड १७८

४.६ सुरजागड प्रकरणात नक्षलवाद्यांची भूमिका १८६

४.७ नक्षलग्रस्त भागातील परिस्थिती भयावह १८९

४.८ महाराष्ट्रात नक्षल चळवळीचा नवप्रवाह १९५

४.९ सायबर गुन्ह्यात नक्षलवादी २०२

४.१० महाराष्ट्रातील महिला नक्षलवादी २०२

४.११ नक्षलवाद्यांचे लक्ष 'दिल्ली' २०६

- सारांश २०८
- संदर्भ व टिपा २१०

५. नक्षलवाद निर्मूलनात शासनाची धोरणे व परिणामकारकता **२२१-३००**

५.१ प्रस्तावना २२१

५.२ सलवा जुडूम २२४

५.३ विविध शासकीय योजना २२७

५.३.१ नक्षलग्रस्त जिल्ह्यासाठी विकास आराखडा २३२

५.३.२ केंद्र व राज्य शासनाच्या विविध विकास योजना २३५

५.३.३ वन कायदे व त्यावरील अंमल २३६

५.३.४ अन्य वन विषयक कायदे २४१

५.३.५ ग्रीन हंट मोहीम २४३

५.३.६ आत्मसमर्पण योजना २४५

५.३.७ पुनर्वसन योजना २४८

	५.३.८ नक्षलींसाठी नवजीवन योजना	२४९
	५.३.९ ग्रामभेट	२५०
	५.३.१० आपली कन्या आपल्या दारी	२५०
	५.३.११ आत्मसमर्पितासाठी स्वतंत्र वसाहत	२५०
	५.३.१२ नक्षलग्रस्तांना नुकसान भरपाई	२५१
	५.३.१३ आत्मसमर्पित नक्षलवाद्यांच्या मेळाव्याचे आयोजन	२५२
	५.३.१४ आत्मसमर्पितांना मतदानाचा अधिकार	२५४
	५.३.१५ नक्षलग्रस्त भागात जनजागरण मेळावे	२५५
	५.३.१६ नक्षल गावबंदी योजना	२५६
	५.३.१७ नक्षलवाद्यांच्या खबरी देणाऱ्यांच्या बक्षिसात वाढ	२५८
	५.३.१८ महिला पोलिसांचा उपयोग	२६२
	५.३.१९ नक्षलग्रस्त भागात 'आयटीबीटी' फोर्सेस	२६३
	५.३.२० जवानासाठी 'सॅटेलाईट' फोन	२६५
	५.३.२१ नक्षलवाद विरोधात संयुक्त कारवाई	२६८
	५.३.२२ नक्षलग्रस्त भागातील अधिकाऱ्यांना दिडपट वेतन	२७०
	५.३.२३ नक्षलग्रस्त भागातील मुलांसाठी सहलीचे आयोजन	२७१
	५.३.२४ नक्षलवाद विरोधी अभियानात अन्य भाषेचा समावेश	२७३
	५.३.२५ आदिवासी संस्कृतीची जपवणूक	२७४
५.४	नक्षलवाद निर्मूलनात शासनाच्या धोरणाची परिणामकारकता	२७५
	५.४.१ आत्मसमर्पण योजनेचे परिणाम	२७५
	५.४.२ आत्मसमर्पित महिला नक्षलवाद्यांवर परिणाम	२७६
	५.४.३ 'रेडकॅरिडोर'वर परिणाम	२७८
	५.४.४ गडचिरोलीच्या चळवळीला धक्का	२७९
	५.४.५ जनजागरण मेळाव्याचे परिणाम	२८०
	५.४.६ नक्षल गावबंदी योजनेचे परिणाम	२८०
	५.४.७ 'रेस्ट झोन' ठरला डेंजर झोन	२८१

५.४.८ वनविषयक कायद्याचे परिणाम २८३

५.४.९ आदिवासी व नक्षलवादी एकमेकासमोर २८३

५.४.१० नक्षल हिंसाचारात घट २८४

५.४.११ नक्षलवाद व मुख्यधारा २८७

- सारांश २८९
- संदर्भ व टिपा २९०

६. उपसंहार व निष्कर्ष ३०१-३३३

६.१ निष्कर्ष ३०७

६.२ गृहितकांची पडताळणी ३१६

६.३ उपाय ३२८

✸ संदर्भ ग्रंथ सूची ३३४-३५०

✸ परिशिष्ट्ये ३५१-३५४

SANT GADGE BABA AMRAVATI UNIVERSITY GAZETTE

Official Publication of Amravati University

PART-THREE

Thursday 04th July , 2019

NOTIFICATION

No. 113 /2019 Dated : 04.07.2019

SUBJECT : AWARD OF Ph.D. DEGREE

It is notified for general information that the Hon'ble Vice-Chancellor has accepted the reports of Examiners for evaluation of the thesis submitted by the following candidates for the award of Ph.D. degree as per Direction No.07/2019 Dated 01.02.2019 and declared the following candidates eligible for the award of degree Doctor of Philosophy (Ph.D.) in the subject and faculty mentioned in the following table.

TABLE

SR. NO.	NAME & ADDRESS OF THE CANDIDATE AND DATE OF REGISTRATION/RE-REGISTRATION	SUBJECT AND FACULTY	TITLE OF THE THESIS	NAME OF SUPERVISOR
1	Shri Sachin Ashokrao Harle, Behind Vijay Talkies, Near Jagrut School, Warud, Dist Amravati. (15.07.2012)	Biotechnology / Science and Technology	COMPUTATIONAL STUDY OF HERBAL COMPOUNDS AGAINST CANCER TARGETS AND THEIR SYNERGISTIC EFFECT	Dr. P.A. Wadegaonkar, Head, Deptt. of Biotechnology, Sant Gadge Baba Amravati University.
2	Ku. Mayura Martandrao Deshmukh, At.Po. Kholapur, Tq. Bhatkuli, Dist Amravati. (15.01.2013)	Geology/ Science and Technology	PETROLOGY AND GEOCHEMISTRY OF ASIRGARH VOLCANIC, BURHANPUR DISTRICT, MADHYA PRADESH	Dr. S.F.R. Khadri, Head, Deptt of Geology, Sant Gadge Baba Amravati University.
3	Ku Suvarna Eknath Pawar, Flat No.M-05, F Building Hubtown Countrywood, Behind Sinhagad City School, Tilekar Nagar, Kondhwa, Pune-48 (15.01.2015)	Computer Science and Engineering/ Science and Technology	DESIGN AND IMPLEMENT I-HEART DEVICE FOR PREDICTION OF HEART DISEASE USING INTERNET OF THINGS	Dr. H.R. Deshmukh, Director, Board of Examinations and Evaluation, Sant Gadge Baba Amravati University
4	Shri Pravin Ramdas Satav, Plot No.43A, Krishnavastal, Ekvira Vidyut Colony (Navsari) Infront of Hanuman Temple, Amravati. (15.01.2015)	Computer Science and Engineering/ Science and Technology	AN EFFICIENT APPROACH TO DESIGN A SECURE ROUTING PROTOCOL FOR MOBILE AD HOC NETWORKS IN ADVERSARIAL ENVIRONMENTS	Dr. P.M. Jawandhiya, Principal, Pankaj Laddhad Institute of Technology & Management studies, Chikhali Road, Buldana.
5	Shri Dynaneshwar Ashokrao Kadam, At Marlegaon, Po. Pimparkhed, Tq. Hadgaon, Dist Nanded (15.07.2014)	Marathi/ Humanities	निवडक ग्रामीण कादंबरीतील नायक व नायिका यांच्या जीवन संघर्षाचे स्वरूप (१९६० ते १९९०)	Dr. B.G.Shejule, Vice-Principal, Shri Vittal Rukmini Arts, Commerce & Science college, Savana. Tq. Mahagaon, Dist. Yavatmal

6	Shri Bhimraj Jayram kakade, New Arts, Commerce & Science College, Parner, Dist. Ahmednagar. (15.01.2014)	History/ Humanities	पश्चिम महाराष्ट्रातील शेतकरी चळवळीचा चिकित्सक अभ्यास (इ.स.१८१८ ते इ.स.१९४७)	Dr. K.R.Nagulkar, Deptt. of History,Gulam Nabi Azad Arts, Commerce & Science College, Barshitakli, Dist Akola
7	Shri Vikas Babasaheb Chandajkar, Mannasing Chowk, Behind Shopping Complex, Washim (15.07.2013)	Political Science/ Humanities	नक्षलवाद- भारताच्या अंतर्गत सुरक्षितते पुढील एक आव्हान : चिकित्सक अध्ययन (विशेष संदर्भः महाराष्ट्र राज्य)	Dr. P.H. Suryawanshi, Deptt. of Political Science, Prof. Rajabhau Deshmukh Kala Mv., Nandgaon Kl: Dist. Amravati.
8	Shri Premsagar Dadarao Bhanawat, Congress Nagar, First Line, Ghod Daud Road, Akola (15.01.2013)	Textile Engineering/ Science and Technology	ANALYSIS OF THERMAL AND ACOUSTIC PROPERTIES OF HAND LAID COMPOSITE MADE FROM JUTE AND UNSATURATED POLYESTER RESIN.	Dr. V.M.Patil, Principal, K.B.S.'S. College of Engineering & Technology, NMKC, Jalgaon (M.S.)
9	Ku. Ashwini Ashok Wadurkar, 'Annapurna', Santosh Nagar, Circuit House Road, Paratwada, Dist Amravati (15.01.2015)	Chemistry/ Science and Technology	SYNTHESIS BIOLOGICAL EVALUATION AND STUDY OF FLUORESCENCE PROPERTIES OF ANGELICIN AND PSORALEN DERIVATIVES.	Dr.Manisha M.Kodape, Deptt. of Chemistry, Sant Gadge Baba Amravati University.
10	Mrs. Pooja Gokulesh Dammani, 'Gokul', Keshav Colony, Near VBMV, Camp Raod, Amravati. (15.01.2013)	Commerce/ Commerce and Management	ECONOMIC EMPOWERMENT OF WOMEN IN AMRAVATI DISTRICT THROUGH GOVERNMENT SCHEMES (DURING 10^{Th} & 11^{Th} PLAN)	Dr. S.B.Kadu, Deptt. of Commerce, Vidyabharti Mahavidyalaya, Amravati.
11	Ku. Sheetal Babanrao Kale, C/o Mr. Deepak V. Pohekar, Ravi Nagar, Near Bridge, Amravati. (15.07.2014)	Commerce/ Commerce and Management	अमरावती जिल्ह्यातील मागासवर्गीय विकास महामंडळांच्या कार्याचे परिक्षणात्मक अध्ययन	Dr. Sushma Deshmukh, Deptt. Of Commerce, Mahila Mahavidyalaya, Amravati.
12	Shri Rupesh Mahadeorao Kurhekar, *Abasaheb Parvekar Mahavidyalaya, Pandharkawada Road, Yavatmal* *(15.07.2010/ 15.07.2016)*	Commerce/ Commerce and Management	आदिवासी विकास विभागांतर्गत राबविल्या जाणाऱ्या आर्थिक विकास योजनांचे तुलनात्मक मुल्यमापन (संदर्भ- अमरावती व यवतमाळ जिल्हा, कालखंड २००१ ते २०१०)	Dr. Ganesh Patil, Principal, Smt.Vatsalabai Naik Mahila Mahavidyalaya, Pusad, Dist. Yavatmal
13	Shri Indrajeet Ramdas Bhagat, C/o Ramkrishna Bansode, (Ret.ASI) Jaibhimnagar, Morewadi, Ambajogai, Dist Beed. (15.07.2012)	Commerce/ Commerce and Management	A STUDY OF PARTICIPATION OF SELF-EMPLOYMENT MECHANISM RUN BY GOVERNMENT OF MAHARASHTRA AND CENTRAL GOVERNMENT FOR GROWING SELF-EMPLOYMENT IN MARATHWADA REGION- WITH SPECIAL REFERENCE TO 2003-2013	Dr. P.M. Tale, Deptt. of Commerce, Smt. Kesharbai Lahoti Mahavidyalaya, Amravati.

14	Shri Prakash Sukhadeo Wankhade, Kothari Watika, No.5, Malakapur Road, Akola (15.07.2004/15.07.2009)	Marathi/ Humanities	'वसंत' चे संपादकीय – एक अभ्यास	Dr.Vimal Bhalerao, Sitabai Arts, Comm. & Science College, Akola

By Order,

Sd/-
Dr. Hemant R. Deshmukh
Director,
Board of Examinations and Evaluation,
Sant Gadge Baba Amravati University.